

Identyfikacja obszarów, które mają utrudniony dostęp do podstawowych usług (opieka zdrowotna, społeczna) (IERiGŻ-PIB)

Autorzy opracowania:
dr hab. Barbara Chmielewska, prof. IERiGŻ-PIB
mgr Łukasz Chmielewski

Autor streszczenia:
Małgorzata Kurowska

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
– Państwowy Instytut Badawczy

W opracowaniu opisano stan oraz zmiany infrastruktury społecznej na obszarach wiejskich w województwie mazowieckim. Celem badania była identyfikacja obszarów, które mają utrudniony dostęp do podstawowych usług społecznych, m.in. z zakresu zdrowia, edukacji, czy kultury, a także ocena zmian jakie w tym zakresie nastąpiły po akcesji Polski do Unii Europejskiej. Analiza obejmuje lata 2005-2020 ze względu na znaczenie integracji Polski z UE dla przemian jakie w tym czasie dokonały się na wsi. Źródłem danych empirycznych były przede wszystkim dane dostępne w cyklicznych publikacjach GUS: *Obszary wiejskie w Polsce*, tablice przeglądowe: Polska i nr 14 Mazowsze (kolejne lata) oraz *Budżety gospodarstw domowych* (kolejne lata). Zastosowano metodę analizy porównawczej oraz obliczono wybrane wskaźniki infrastruktury społecznej.

Autorzy opracowania przytoczyli definicję infrastruktury społecznej oraz podkreślili, że jest ona istotnym elementem warunkującym poziom życia mieszkańców oraz przebieg procesów gospodarczych. Przedstawiona została charakterystyka obszarów wiejskim w województwie mazowieckim, uwzględniająca stan infrastruktury technicznej (drogowej, wodno-kanalizacyjnej gazowej i cyfrowej), analizę potencjału demograficznego oraz sytuację na rynku pracy. W dalszej części opracowania zaprezentowane zostały wyniki badań z zakresu usług społecznych na obszarach wiejskich, w szczególności z zakresu ochrony zdrowia (dostęp do przychodni, aptek, punktów aptecznych), usług opiekuńczych (domy i zakłady pomocy społecznej stacjonarnej) oraz liczby rodzin zastępczych. Omówiono dostęp do edukacji na różnych poziomach (przedszkola, szkoły podstawowe) oraz usługi w zakresie kultury (liczba instytucji kultury, reaktywacja kół gospodyń wiejskich), a także infrastrukturę cyfrową (dostęp do sieci telefonii komórkowej i Internetu, przy jednoczesnym zmniejszeniu znaczenia telefonii stacjonarnej, korzystanie z usług administracji publicznej za pomocą Internetu).

Omawiając wyniki badań identyfikacji obszarów, które mają utrudniony dostęp do podstawowych usług społecznych autorzy podkreślają, że województwo mazowieckie jest

wyjątkowe na tle całego kraju ze względu na Warszawę, w której zlokalizowane są urzędy centralne, siedziby koncernów, a ze względu na wysoką gęstość zaludnienia silnie rozwinęła się sieć usług. Odnotowano wzrosty wszystkich wskaźników na poziomie średniej, co pozwala przyjąć, że poprawiła się jakość życia. Jednocześnie jednak w województwie mazowieckim, podobnie jak całym kraju, utrzymują się dysproporcje w dostępie do infrastruktury społecznej między miastem a wsią. Po integracji Polski z UE odnotowuje się stałą tendencję spadkową tego zróżnicowania, poziom życia mieszkańców wsi i miast stopniowo się wyrównuje. Mimo poprawy, na obszarach wiejskich nadal jest niedostateczny dostęp do usług publicznych, głównie zdrowotnych, edukacyjnych oraz z zakresu kultury i możliwości korzystania z połączeń internetowych. Nadal dla mieszkańców wielu wsi, zwłaszcza oddalonych od miast bardziej utrudnione jest korzystanie z usług ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (przychodni i praktyk lekarskich udzielających świadczeń w ramach środków publicznych). Niższa niż w mieście jest dostępność do placówek edukacyjnych, mniejsze uczestnictwo w kulturze oraz rzadsze korzystanie z połączeń internetowych. Warunki życia na wsi stały się podobne do miejskich, jednak nadal dostęp do usług społecznych na wsi jest bardziej utrudniony niż w mieście.